

13e jaargang no. 6, 1982

kolons

MAANDBLAD VAN GEVANGENISWEZEN EN T.B.R.-STELLING

“Spinhuisnieuws”

balans

maandblad van gevangeniswezen en
T.B.R.-stelling

„Spinhuisnieuws”

bij de voorplaat:
zie onze reportage van het huis van
bewaring den bosch (afbeelding siert de
voorpagina van het gedetineerdenblad in
den bosch 'het spinhuisnieuws')

Uitgave:
Centraal Wervings- en
Opleidingsinstituut van het
Gevangeniswezen
te 's-Gravenhage

Redactiecommissie:
mr E. J. Besier, mw A. A. M. E. Crince Le Roy,
mr B. Stap, H. Goedhart, A. Helmhout, J. de
Jonge, W. van Kamp, mr drs J. R.
Niemantsverdriet, drs J. J. L. M. Verhagen
(voorzitter), mw E. A. M. van Verseveld.

J. de Jonge, eindredacteur
mevr. A. A. M. E. Crince Le Roy, redactrice
Administratie: Lida Nieuwenhuyzen,
tel. (070) 46 93 81, toestel: 219
Correspondentie-adres voor redactie en
administratie: Ln. van Meerdervoort 84,
2517 AP 's-Gravenhage, tel. (070) 46 93 81

Abonnementsprijs:
voor personeel van gevangeniswezen en
T.B.R.-stelling f 7,50 per jaar, voor andere
belangstellenden f 15,00 per jaar.
Postrekening 3 703 900 t.n.v. Comptabele
cwoi voor het gevangeniswezen, Ln. van
Meerdervoort 84, 2517 AP 's-Gravenhage.

N.B.
Publikatie in 'Balans' betekent niet, dat het
artikel het standpunt van de Minister van
Justitie weergeeft.
Overneming van of uit artikelen uit 'Balans'
is - met bronvermelding - toegestaan.

Administratietarieven:
bij één tot zes plaatsingen:
per 1/4 pagina: f 590,—
per 1/2 pagina: f 350,—
per 1/4 pagina: f 210,—
bij zeven of meer plaatsingen:
per 1/4 pagina: f 520,—
per 1/2 pagina: f 320,—
per 1/4 pagina: f 190,—

Fotografisch zetwerk:
Kleij Zetterijen bv 's-Gravenhage

Vormgeving:
B. v. d. Steen Bureau Grafische Arbeid

Druk:
Schutterswei Alkmaar

*in verband met de vakantieperiode is deze
balans wat later uitgekomen dan
gebruikelijk.*

inhoud

het huis van bewaring in den bosch	1
koninklijk onderscheiden	5
omgaan met gedetineerden I	7
in memoriam prof. dr s. van der kwast	9
nieuw arbeidscentrum 'de boschpoort' officieel in gebruik	10
'de kruisberg' voor en tijdens de tweede wereldoorlog	14
rechtspraak	16
sterktestaat	19
naalden recht dames	21
kort nieuws	23
puzzelen	28
schaakprobleem	28
personeel	I

het huis van bewaring in den bosch

foto's b.j. visser

Aan de St Jorisstraat in Den Bosch staat naast de statige Rechtbank het oude, Bossche Huis van Bewaring. Ooit was het een tuchthuis of eigenlijk Spinhuis voor vrouwelijke gevangenen die daar voor de kost moesten spinnen. Daarna, in 1821 werd het een algemene gevangenis waar in 1858 en 1872 ook weer vrouwen in werden geplaatst. Sinds 1872 was het strafgevangenis voor vrouwen om in 1906 tevens de bestemming van Huis van Bewaring te krijgen. Tot 1973 zaten er nog weer eens vrouwen, waarna dit aspect definitief verdween. Een laatste herinnering leeft voort in de naam van de voormalige vrouwenafdeling en de voorplaat van het Gedetineerdenblad 'Het Spinhuisnieuws'.

angezicht voorgebouw

Er is in de loop der tijden veel aan dit gebouw verbouwd en bijgebouwd. Nadat er jarenlang niets meer op dit gebied gebeurd was behalve dan dat er op de hoogste, vierde verdieping van de B-vleugel een sportzaal werd gemaakt en de cellen daar een verbeurt kregen, is er nu toch in april een ingrijpende verbouwing van het voorgebouw van start gegaan. De oude voorgevel met deuren en raamverdeling wordt daarbij, als beschermd stadsgezicht, gerespecteerd, maar de portiersloge wordt ingrijpend veranderd en beveiligd, terwijl ook het verdere voorgebouw gereorganiseerd wordt, zodat er onder andere een echte bezoekszaal komt. Dat betekent dan wel het einde van de ouderwetse directeurskamer met een houten betimmering, het grote wandbord met kaartjes van alle personeelsleden, waaronder de zieken in het wit, en de luid-tikkende, antieke Amsterdamse klok.

inleiding

In dit oude Huis van Bewaring heeft de tijd vrij lang stilgestaan tot er in 1978 een

nieuw directieteam aantrad. In de daaropvolgende jaren is dat rustig en behoedzaam het terrein bouwrijp gaan maken voor ingrijpende veranderingen. Door middel van drie beleidsnota's in 1979, 1981 en vooral die van 1982 maakte de directie zichzelf, het personeel en ook de directie Gevangeniswezen duidelijk waar men heen wilde. Nadat al eerder bewaardersteams waren gevormd en een begin was gemaakt met de invoering in concreto van de overlegstructuur, was de volgende stap het opheffen van de scheiding tussen jongere en oudere gedetineerden en de instelling van een inkomstenafdeling. Zo tegen het einde van deze zomer is de invoering van een bloktijden-systeem gepland waardoor er door afstemming van activiteiten en halve dagen arbeid voor iedereen bereikt wordt dat de gedetineerden zo min mogelijk in de cel verblijven. De bedoeling van deze reportage is om iets weer te geven van deze veranderingen. Veranderingen die voor een buitenstaander misschien niet zo groot lijken. Wie echter het Huis van Bewaring uit 1978 en kort daarna kent en dat vergelijkt met de

toestand medio 1982, kan zien hoe via de weg van de geleidelijkheid een grote mentaliteits- en klimaatsverandering teweeg gebracht is. Deze ontwikkeling is nog gaande en de reportage kan niet meer dan een momentopname zijn.

bevolking

Het Huis zit sinds september 1981 tot de nok toe vol. Op de grote A-afdeling is plaats voor 101 man, op de B-afdeling voor 51. Beide bestaan uit een parterredeel plus drie etages daarboven. Op de B-afdeling zijn de parterre en de eerste etage oftewel ring, voor de inkomstenafdeling gereserveerd. De bezetting wisselt sterk, is namelijk afhankelijk van de dag van de week en de daarbij behorende verplaatsingen en insluitingen. Op de maandag is het gewoon 152, waarbij zij aangekend dat hoogstens 10% van de gedetineerden buitenlanders zijn, dat ongeveer 70% onder de 23 jaar is en dat gemiddeld 20 veroordeelden langere tijden moeten wachten op plaatsing elders.

vleugel A

Tussen *dinsdag* en *vrijdag* stijgt de bezetting drastisch, omdat dan maximaal 25 passanten moeten worden gehuisvest. Deze lieden zijn met de Justitiële Autodienst onderweg naar een andere bestemming en strijken hier neer voor de nachtrust. Zij worden ondergebracht in dat deel dat de voormalige vrouwen-gevangenis was en dat anders leegstaat. Dat geeft veel werk, in verhouding tot het bijzonder korte verblijf.

Gedurende het weekeinde is de bezetting tenslotte 152 + 7, omdat dan 6 cellen en het ene zaaltje ten behoeve van mensen die hun straf tijdens de weekends uitzitten worden benut. Deze weekenders verblijven in het voormalige Huis van Bewaring voor vrouwen. De weekend executie wordt daar soms ook in de week uitgezet. De weekenders moeten zich de eerste keer vóór 17.00 uur bij de Rechtbank melden, waarna een parketwacht hen naar het buurthuis van bewaring begeleidt. De volgende keren melden zij zich rechtstreeks bij het HvB. Twee keer 24 uur

later zijn zij weer vrij. Wie alcohol meesmokkelt wordt naar huis teruggestuurd en riskeert dat hij zijn straf elders zonder onderbreking moet uitzitten. Overigens wordt er geen activiteiten-aanbod aan deze gedetineerden gedaan. Zij kunnen in hun cel zelf meegebracht werk doen, eventueel hun boekhouding bijwerken, of alleen maar lezen.

De directeur moet regelmatig 'vol' aan de Rechter-Commissaris geven, meestal gaat dat de 10 gevallen niet te boven, maar ten tijde van deze reportage waren het er 43 voor wie Den Bosch geen plaats had. De bevolking schikt zich in het algemeen in het bestaande regiem en weet er zelfs wel waardering voor op te brengen. In 1981 werden er slechts 19 klachten door de beklagcommissie ontvangen. Voordat de behandeling kon aanvangen werden er 9 ingetrokken, 9 werden ongegrond verklaard en 1 niet-ontvankelijk.

het personeel

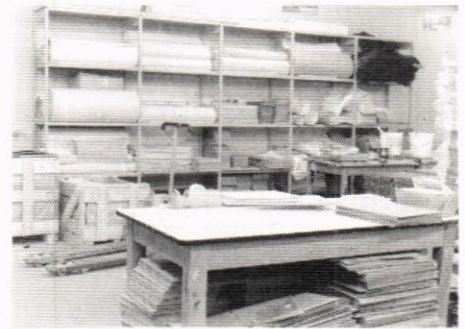
Er is een personeelsbezetting van 139 fulltimers en 9 parttimers. Een detachement van 16 GEWA's draagt zorg voor de binnen- en buitenportiersdienst, assisteert bij het luchten en het sporten in de zaal, het bezoek, en verzorgt zelf de weekend executie. Volgens een bepaald roulatieschema vallen zij ook in bij de binnendienst. Als Den Bosch nieuwe bewaarders in dienst krijgt, zijn het de laatste jaren steeds Gewa's geweest die 'doorstromden' naar de binnendienst. Dat verklaart ook de totale afwezigheid van het vrouwelijk element, dat zich beperkt tot het maatschappelijk werk, de administratie en de beide onderwijzeressen.

De GEWA heeft nog een heel aparte dienst. Zij escorteren de preventieven die van buiten via de remise door de parketwagen aangevoerd worden en die om in de Rechtbank verhoord te kunnen worden heen en terug door de A-vleugel moeten lopen op een wat ongewone wandeling. Alleen in geval van heel zware jongens (of familieleden) worden de 'eigen' gedetineerden tijdens de transporten in hun cellen ingesloten.

In dit verband zij gemeld dat de raadkamer van de Rechtbank wekelijks op woensdagmorgen zitting houdt in de vergaderzaal van het Huis van Bewaring, zodat de preventieven voor het maandelijks verhoor ter verlenging van hun preventieve hechtenis niet naar buiten hoeven te gaan. De bewaarders zijn in 6 teams van 11 bewaarders plus 1 hoofdbewaarder opgedeeld.

De inkomstenafdeling heeft zijn eigen team, de B-vleugel daarnaast nog 1, de A-vleugel 4, met gedeeltelijke overlappingsen. Feitelijk komt het erop neer dat men overdag meest met 2 man op de 35 gedetineerden zit. Overdag zijn ongeveer 60 daarvan in de werkzaal e.d. en blijft dus gemiddeld 2/5 van de 35 over. Voor het middageten en daarna om 17.00 uur als de arbeid ophoudt komen zij allen naar de etage en is er veel werk aan de winkel.

Er is dus 2 man bewaking per etage en aangezien steeds de helft van de afdeling 's avonds recreatie heeft - hetgeen vaak op

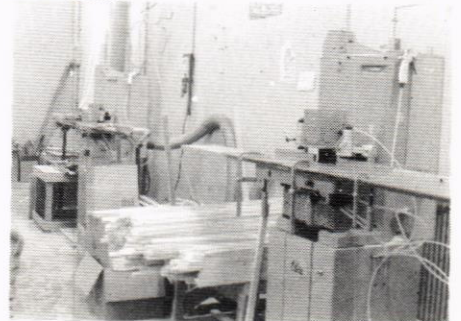
werkzaal II

TV-kijken en misschien een spelletje kaarten neerkomt - wordt daarvoor een bewaarder aan de etage onttrokken. De ander is dan bezig met de mannen die die avond ingesloten blijven.

Veel gedetineerden gebruiken de avond om te telefoneren. De Bossche telefoonregeling laat een ieder die geen beperkingen opgelegd heeft gekregen vrij om 2 maal per week 10 minuten onder toezicht en op eigen kosten te bellen. De andere bewaarder zit 's-avonds veelal in de kamers met telefoon die er op alle etage zijn, om zowel de telefoon als de deuren met 'spreeklichtjes' van de cellen in de gaten te houden.

Voor de bewaarders die al ettelijke jaren in dienst zijn is er veel veranderd. Er zijn er bij die zich nog herinneren hoe in de zestiger jaren ieder gesprek met gedetineerden verboden was. Ook in de 70er jaren werd een bewaarder die met een gedetineerde stond te praten soms nog door zijn meerdere 'tot de orde' geroepen. Nu spreken de gedetineerden de bewaarder vrijmoedig bij de achternaam of soms zelfs bij de voornaam aan en wordt contact sterk aangemoedigd. De tijd ligt nog niet ver achter ons dat het verboden was overdag in je cel op bed te liggen. En de bewaarder maar verbieden! Nu neemt de bewaarder rustig de tijd om met een ieder wat te praten, eventueel op de cel. Toch is dit alles relatief. Gedetineerden met ervaring elders, vertelden hoe zij daar de bewaarder met 'meneer de bewaarder' en niets anders moesten aanspreken en berispt werden als zij zich daar niet aan hielden. Het overdag niet op bed liggen is ook nog niet overal uitgestorven. Terug naar de bewaarders, of eigenlijk naar hun 8 kaderleden. De teams hebben allen een teamleider, hoofdbewaarder heette dat vroeger. De echte oudgedienden gaan in hun benaming nog verder terug en zeggen 'majoor'. Op één lijn hiermee staat de aanspreektitel 'Brig' voor de brigadier, het hoofd van de GEWA. Sinds het begin van

werkzaal III

dit jaar hebben deze 8 kaderleden een onderlinge taakverdeling zoals materieel/sleuteladministratie, recreatieve, beveiliging, inkomstenafdeling, reiniging etc.

Teamvergaderingen, waarvan notulen op de etages en in het wachtlokaal ter inzage liggen, geven het personeel inzicht in hetgeen in de verschillende teamvergaderingen van bewaarders en kader is besproken. Alle notulen van welke vergadering dan ook zijn openbaar. Aanvankelijk verliep het overleg in de teams wat stroef en geleidelijk begint men aan deze nieuwe vorm van werken te wennen. Door de vrijheid om over de uitvoering van bepaalde regiems-onderdelen zelf te beslissen kunnen per etage verschillen ontstaan. De vrijheid om naar het toilet te gaan en wat kleine afwaszaken te regelen bijvoorbeeld is op de ene etage groter dan op de andere. Men is nu ook eerder geneigd bij kleine onenigheden met een gedetineerde de zaak uit te praten en niet meteen met een melding of rapport te dreigen. Dat maakt het dagelijks leven wel gecompliceerder, alles is wat minder zwart-wit geworden, maar het komt uiteindelijk de sfeer ten goede, al valt niet te ontkennen dat deze toegevendheid door sommige gedetineerden wordt uitgebuit. De teams worden wel op dezelfde etage gelaten, maar eenmaal per jaar worden zo'n 4 à 5 leden uit ieder team naar een ander team overgeplaatst. Enerzijds wordt zo een opgebouwde sfeer en evenwicht verbroken, anderzijds kan daardoor juist het functioneren van alle teams op een goed peil gebracht worden. Er is veel veranderd de laatste jaren. Durfde een bewaarder zo'n 4 jaar geleden niet zelf bij de directeur aan te kloppen als hij met een probleem zat, nu is die drempelvrees grotendeels overwonnen.

werkzaal IV

Er is trouwens een Begeleidingsgroep in oprichting om dit hele veranderingsproces te begeleiden.

Over het verdere personeel zal ik wat korter zijn. Er zijn 3 fulltime plus 1 parttime maatschappelijk werkers en een 3 man sterke bejegeningadministratie.

Uit een interne nota komt naar voren dat de directie vindt dat het Huis van Bewaring een hotelfunctie behoort te vervullen - onderdak bieden aan mensen over wier komen en gaan de rechterlijke macht beslist - en dat het de emancipatie van deze mensen moet bevorderen. Met emancipatie wordt dan bedoeld, dat de gedetineerden, hotelgasten zo men wil, een greep op de omstandigheden krijgen.

Als het hun lukt zich minder totaal afhankelijk te maken van die omstandigheden, dan kunnen zij toekomen aan enige zelfverwerkelijking. In het huidige beleid bij het Huis van Bewaring wordt deze visie enigszins herkenbaar. Naar buiten toe draagt de directie deze visie onder meer uit door een open beleid t.a.v. hen die om informatie en/of excursies vragen. Aanvragen worden zelden afgewezen en de ruim 30 groepen die het HvB in 1981 bezochten kregen niet alleen een inleiding, maar werden ook tijdens de lunchpauze binnen het Huis rondgeleid. Wat is de rol van het maatschappelijk werk in deze zich ontwikkelende organisatie waar de hulpverlening niet langer het monopolie is van het maatschappelijk werk, maar evengoed van het executieve personeel en de bejegening-administratie uitgaat?

kantine

Het maatschappelijk werk heeft daar niet altijd dezelfde opvattingen over als de directie en stelt zich in wezen vrij zelfstandig op. Er is overleg gaande om tot een nieuwe opzet van de hulpverlening te komen binnen de nieuwe opzet van de organisatie. De meningen moeten zich hierin nog uitkristalliseren.

De staf telt verder naast de 4 geestelijk verzorgers en één psycholoog, die 16 uur per week zijn krachten aan dit HvB mag wijden, nog een parttime arts en een parttime psychiater.

De psycholoog is, mede gezien zijn orthopedagogische opleiding, sterk betrokken bij de beïnvloeding van het inrichtingsklimaat als zodanig. Hij is weliswaar geen functiebegeleider (dat is een vacature) maar in zijn functioneren gaat hij ver in deze richting. Hij neemt deel aan teamvergaderingen en helpt bij het functioneren van de nog prille inkomstenafdeling (voorzover hij daar tijd voor heeft). Terecht stelt hij dat het als psycholoog bijstand bieden in individuele gevallen pas zinvol wordt als de totale structuur en het netwerk van interne relaties goed functioneren.

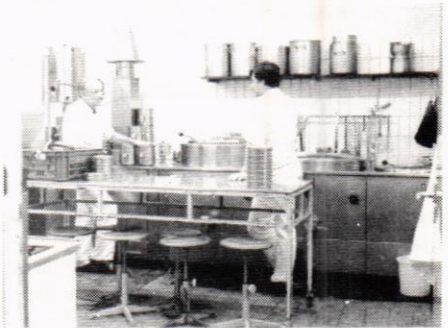
Onderwijs en sport hebben zich de laatste tijd in uren en mankracht kunnen uitbreiden, maar zullen pas als er met blok-tijden wordt gewerkt uit hun marginale positie worden gehaald. De 2 onderwijzeressen vullen hun 18 uur zowel met individuele als met groepslessen, afhankelijk van hetgeen van hen verlangd wordt.

De bibliotheek is het wel gelukt een meer centrale positie te veroveren. Sinds men een zogenaamd open bibliotheek systeem heeft ingevoerd, waarbij de mannen per etage eenmaal in de week vrij boeken

mogen komen uitzoeken, is het boeken-vandalisme scherp teruggelopen. Het is heel wat anders als er per wagentje boeken bij je cel worden afgeleverd, of dat je ze zelf uitkiest en onder het oog van het bibliotheekpersoneel ook weer inlevert! Dit systeem werkt goed.

Persoonlijk deed het mij plezier de kok die mij vorig jaar in Haarlem goede gedetineerdenkost voorzette, nu weer hier aan te treffen. Ook nu weer at ik met plezier in de keuken en vernam ook van de gedetineerden geen klachten op dit gebied. Hier wordt trouwens ook niet, in tegenstelling tot de situatie in sommige andere inrichtingen, op uitgebreide schaal in de eigen cel gekokkereld.

Overigens heerst er wel veel onvrede bij de koks die, terwijl zij een belangrijke functie hebben en 7 gedetineerden aan het werk houden, toch niet hetzelfde carrière perspectief hebben als de werkmeesters. Qua rang zijn zij bij de lager ingeschaalde bewaarders ingedeeld. De mogelijkheden die deze hebben om via kaderrangen hogerop te geraken ontbreken voor het keukenpersoneel. Zeker voor hen die lange jaren in dienst zijn en misschien zelfs wel het extra diëetkok-diploma hebben behaald, is het frustrerend dat er geen enkel carrière perspectief is en dat zij rangtechnisch niet op dezelfde manier gewaardeerd worden als de werkmeesters. Daar komt bij dat de 3 koks in Den Bosch geheel zelfstandig opereren en zelf menu's samenstellen, inkopen doen en de voorraad beheren, iets wat elders vaak door de administratie gebeurt.

keuken

Hetzelfde geldt overigens voor de geheel zelfstandig werkende man van de technische dienst, die wonderen verricht om alles in dit oude gebouw gaande te houden. Hij realiseert besparingen door veel zelf te doen wat anders uitbesteed zou worden.

De arbeid in deze inrichting is nog traditioneel opgezet. In de 5 werkplaatsen waar per dag ongeveer 8 uur wordt gewerkt, is plaats voor 52 werkers. Op de 152 bewoners zijn er gemiddeld meestal zo'n 25 gedetineerden die niet willen werken, terwijl nog eens hetzelfde aantal in huisdienst, keuken, badafdeling etc. tewerk worden gesteld. Dat betekent dat ± 50 man celarbeid moet doen, hetgeen eenvoudige montage van spotjes en haarkrullers inhoudt en ook de eeuwige wasknijpers. De wachttijd voor een plaats op een zaal kan soms tot 2 maanden ophopen. De particulier arbeid op de zalen omvat o.m. het inpakken van DAF-onderdelen, het maken van lijsten, bijvoorbeeld voor spiegels, het monteren van tafelcontact-

dozen en het inpakken van ballpoints. Hier heeft men graag oudere en jongere gedetineerden door elkaar, gezien het rustgevende effect van de oudere op de jongere. Tijdens de wekelijkse indelingsvergadering nemen 3 werkmeesters gedurende 1½ uur de taak over van de BEWA's die dan in de Raad zitten. Van BEWA's die ook wel eens op de werkzaal invallen is (nog) geen sprake, al is dat wel in discussie. Bij gebrek aan recreatieruimte, wordt werkzaal 1 in het weekend als recreatieruimte voor de A-afdeling gebruikt. Aan recreatieruimte is duidelijk gebrek.

Met het bezoek zit men qua ruimte ook krap. Aanvankelijk konden slechts 3 individuele bezoekers tegelijkertijd gerealiseerd worden, en dan nog alleen overdag en in het weekend alleen op zaterdagmorgen. Er zijn 3 individuele bezoeken kamers. Pas toen, nog niet zo lang geleden, de regentenkamer die tevens 2 halve dagen als vergaderzaal dienst doet, daarvoor beschikbaar kwam werd gemeenschapsbezoek (5 man tegelijk) mogelijk. Overigens vinden veel gedetineerden 3 kwartier bezoek per week nog veel te kort. Omdat men feitelijk bij het gemeenschapsbezoek ook vrijuit met zijn bezoekers kan praten - omdat de toezichthoudende bewaarder toch niet veel kan horen - is er verzet tegen de meeluisterende bewaarders bij het wekelijkse telefoneren. Het is echter wel zo, dat ingeval de directie het meeluisteren bij het bezoek essentieel vindt, de betreffende gedetineerde zijn bezoek alleen individueel kan ontvangen.

het regiem

Een introductieboekje dat op iedere cel aanwezig is en dat ook tijdens de inkomstenperiode wordt toegelicht, geeft zeer gedetailleerd per week de dagindeling aan.

De gedetineerden verblijven, voor zover zij niet op de werkzaal of elders werken, het grootste deel van de dag in hun cel. De celwerkers en de werkweigerders krijgen 's ochtends en 's middags een kwartier tot een half uur de tijd om zoals men dat noemt te toiletteren en samen met de rest om de andere avond gedurende 2½ uur recreatie.

Daar komt dan nog bij de zaalsport (2 x 1 uur + 1 uur interessesport per week) het luchten, de cantine en het bibliotheekbezoek.

De roodbanders - dat zijn de mensen met beperkingen, hetgeen door een rood bandje op hun deur wordt aangegeven - krijgen dit alles individueel, en voorzover mogelijk, hoogstens eenmaal per week enige recreatie.

Het luchten blijft voor hen een benauwde zaak aangezien er voor dit doel zes ouderwetse, conisch uitlopende luchtkoöien zijn. Trouwens de geheel door het gebouw ingesloten luchtplaats ademt ook bepaald geen vrolijke sfeer.

Voor de groenbanders - gedetineerden met slechts bepaalde beperkingen, waaronder altijd een verbod om te telefoneren en die behalve bezoek van de eigen vrouw geen contact met buitenwereld mogen hebben -

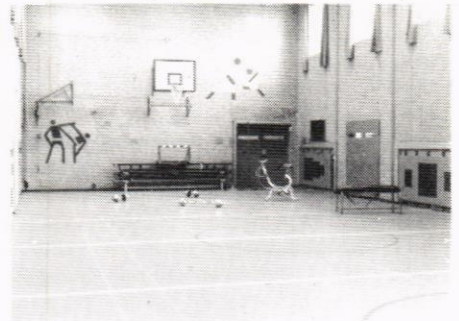
speelt dit niet omdat ze gewoon met de andere gedetineerden meegaan. Op de inkomstenafdeling wil men enerzijds de nieuwkomers wat leren kennen (tenzij het oud-gedienden zijn) en anderzijds hen wat voorbereiden op hun plaatsing elders. In de eerste week na binnenkomst is er sprake van een aantal individuele gesprekken met inrichtingsfunctionarissen, in de tweede week wordt een informatief groepsprogramma afgewerkt.

Er wordt naast informatie door eigen functionarissen, ook informatie door buitenstaanders verstrekt, namelijk door een Rechterlijk Ambtenaar in Opleiding, door het Buro voor Rechtshulp dat ook wekelijks spreekuur houdt, en binnenkort door het CAD. In de wekelijkse indelingsvergadering wordt over de individuele gedetineerde door het inkomstenafdelings-personeel gerapporteerd, teneinde deze gedetineerde naar zijn ware persoon te kunnen benaderen en te bejegenen en hem tenslotte te plaatsen. Een grote interne differentiatie is er niet, zij het dat er voor de vluchtgevaarlijken een extra beveiligd gedeelte in het gebouw is en dat men ernaar streeft leden van minderheids-groeperingen enigszins gespreid te plaatsen.

Tenslotte moet nog vermeld worden dat wie tijdig zijn aanvraagbriefje invult en dat bij de Bejegeningadministratie doet belanden, dagelijks van 9-10 uur aldaar zijn meer materiële problemen aan de orde kan stellen tijdens het zogenaamde sociaal spreekuur.

Voor de recreatie is een wat grotere plaats ingeruimd namelijk in plaats van de reglementaire 6 uur recreatie per week 9½ uur. Daarin gebeurt dan nog niet al te veel omdat er gewoon geld noch mankracht voor is.

Helaas hebben aanvragen bij het departement tot nu toe geen succes gehad. Sinds kort betalen de gedetineerden f 5,- per maand t.b.v de O & O-kas en hun eigen gedetineerdenpot, waaruit zij o.a. de huur van 2 kleuren TV's en een video-recorder bekostigen. Er worden 2 videofilms per week vertoond. Bovendien denkt de directie voor relatief weinig geld - met hulp van een plaatselijk creativiteitscentrum - een redelijk aanbod te kunnen doen. Voor een huisvlijtafdeling is nog geld voor instrumenten noch personeel dat uit het drukbezette dienstrooster kan worden vrijgemaakt. Wel staat er in de planning voor 1982 het creëren van 2 huisvlijtaaltjes. Al deze ambtelijke belemmeringen zijn doorbroken door een privé initiatief van de dominee. Sinds april vorig jaar ziet hij kans met behulp van één bewaarder die dat zonder tegenprestatie doet, in een zaaltje van de voormalige vrouwenafdeling met 6 à 7 gedetineerden een aanhoudende stroom van kapot speelgoed te repareren, dat vervolgens gerepareerd naar arme kinderen in Napels wordt gestuurd (die het waarschijnlijk blij weer stuk maken). Hun dankbetuigingen zijn op een bord in de sluis waar men binnenkomt opgeprikt. Tenminste dat waren zij; misschien bestaat als Balans verschijnt die oude sluis al niet meer, tenminste wanneer dan met de

sportzaal

verbouwing van het voorgebouw is aangevangen.

Andere activiteiten zijn er behalve dit reparatiewerk en natuurlijk de gespreks-groepen met de 3 geestelijk verzorgers, niet. Voor deze gespreks-groepen is de vrijdagavond gereserveerd, een avond waarop er verder dan ook niets te beleven valt, omdat de ter beschikking staande ruimten dan alle in gebruik zijn. Verder dan een eigen radio op de cel heeft men het nog niet gebracht. Cassette-recorders worden alleen voor studie-doeleinden toegelaten. Over de sport valt niet veel te zeggen, te meer daar behalve de gewone sporturen en interessesport, competitie-wedstrijden met clubs van buiten tot de uitzonderingen behoren. Op de grens van het recreatieve gebeuren staat de door Albert Hein gerunde cantine waar veel, tegen buitenprijzen te koop is. Bestellingen voor de volgende canteenbeurten bij ontbrekende zaken worden zonder mankeren uitgevoerd, voorzover het AH-assortiment erin voorziet. Lukt dat niet dan is er nog altijd de buitencantine. De AAA biedt wekelijks de alcoholisten die dat wensen een groepsgesprek. Drugsverslaafden krijgen individuele zorg van het CAD.

de gedetineerden

De gedetineerdencommissie toont zich redelijk tevreden met de toestand. Er schijnen veel dankbetuigingen van gedetineerden binnen te komen. Bij het laatste St. Nicolaasfeest kreeg het hele executieve personeel een chocoladeletter uit de gedetineerdenpot. Als gedetineerden bij hun vertrek geld aanbieden gaat dat echter direct over naar de O & O-pot of de gedetineerdenkas. Toen in het Brabants Dagblad een vrij negatief artikel over het Nederlands Gevangeniswezen werd gepubliceerd, reageerden de gedetineerden door een ingezonden brief met tegenargumenten, die echter niet opgenomen werd! Iedere etage kiest uit een aantal kandidaten zijn eigen vertegenwoordiger in de gedetineerdencommissie. Zij komen wekelijks bij elkaar en bespreken de diverse problemen. Eenmaal per maand vindt er overleg plaats tussen de gedetineerden-commissie en een personeels-delegatie onder voorzitterschap van een adjunct-directeur. Er is een duidelijke afspraak dat niet over beleids- en personeelsaangelegenheden gesproken kan worden. Wat er van de wel

bespreekbare aangelegenheden niet geregeld kan worden, kunnen de gedetineerden altijd nog in hun maandblad 'Het Spinhuisnieuws' spuien. Alles wordt netjes genotuleerd, zodat in principe iedereen goed op de hoogte kan zijn van hetgeen besproken werd.

Verder vinden de gedetineerden het wel best in deze tent, zeker vergeleken met vroeger en met de situatie in andere inrichtingen in het Oosten en Zuiden des Lands. Het uitvoerend personeel neemt de tijd om in de cel een praatje te komen maken en staat bepaald niet op zijn strepen. 's Avonds als er weinig personeel is duurt het wel eens heel lang, voordat er op een oproep gereageerd wordt, maar dit wordt vooral gezien als een gevolg van personeelsgebrek.

Tot de wensen behoren langer bezoek en telefoneren zonder toezicht, misschien wat

minder briefjes om alles wat men wil te vragen en meer mogelijkheden wat betreft de arbeid.

Over drugs wordt niet zo graag gepraat. Intussen zijn ze hier, net als elders wel en vormt het bezoek een belangrijk aanvoerpunt. Daarop kunnen de steekproefgewijze visitatie-onderzoeken na het bezoek ook geen afdoende antwoord geven. Bij lichamelijke visitatie mag de gedetineerde wel de aanwezigheid van een verpleger of arts eisen. Deze gebeurt bij de badmeester. Overigens heeft onlangs een grondige, algehele inspectie plaats gevonden. Van de kant van de gedetineerden was daar over het algemeen begrip voor. De 'buit' was zeer gering gelukkig.

tenslotte

Intussen is het natuurlijk geen hotel eerste

klasse, dit oude Huis van Bewaring. Het draag wel degelijk de sporen van zijn recent verleden met zich mee. Het belangwekkende is echter dat in vier jaar een ontwikkelingsproces in gang is gezet dat reeds nu een zodanige klimaatsverandering tot stand heeft gebracht, dat deze zowel voor personeel als voor gedetineerden zeer merkbaar is. Wat dat betreft toont Den Bosch dat langs de weg van de geleidelijkheid en bij een duidelijk consistent beleid, veel bereikt kan worden. Dat is een proces met haken en ogen waaraan in dit artikel niet teveel aandacht is besteed. Echter een ieder die dit bedrijf kent zal zich goed realiseren en kan tussen de regels doorlezen dat ze er evengoed zijn. De hele gevangeniswereld leeft momenteel in een tijd van overgang en Den Bosch is daar een goed voorbeeld van.

E.J. Besier